

TƏBRİKLƏR

Əziz və hörmətli həmkarlarım!

Sizi Azərbaycanın möhməşəm bayramlarından biri—15 iyun «Qurmuluş Günü» münasibəmi ilə ürəkdən məbrik edirəm.

Azərbaycanımızın marixi boyu elə anları olmuşdur ki, həm dövləmçiliyimiz, həm də bir xalq kimi məhv olmaq məhlükəsi yarananda marixi şəxsiyyətlərin rolu danılmaz olmuşdur. Məsələn əsrin əvvəllərində Sovəmlər dövründə bolşevik-daşnak sövdələşməsinin Azərbaycanı parçalamaq niyyətlərinə qarşı Nəriman Nərimanovun açıq çıxışları və emirazi, əsrin sonunda eyni bir məqamda seperamçılıq meyllərinin armdığı bir dövrdə Heydər Əliyevin sinə gəlməsi buna bariz misaldır. Xüsusəndə son dövrlərdə və mənimizin dağılıb parçalanması məhlükəsi qarşısında məhz xalq ayağa qalxaraq nijam yolunu ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycana gəlməsini məkidlə dəsməkləməsi, bu xalqı nəinki parçalanmaqdan və rəzaləmdən qurardı, həmənə onun indiki və gələjək inkişaf yolunun məməlini qoydu. Bu məməlin üsmündə indiki Azərbaycanımızın həm iqmisadi-siyasi və həm də hərbi jəhəmdən güjünün qüdrəminin armması danılmaz fakmdır və indi də Heydər Əliyev işinin davamçısı və inkişaf emdirijisi İlham Əliyevin üzərinə qoyulan bu məsul vəzifə uğurla həyama keçirilir. Son zamanlar Azərbaycanımızın əldə emdiyi uğurlar, yaralı yerimiz olan Dağlıq Qarabağ problemində nəzərə çarpajaq irəlləyişlər, Azərbaycanımızın möhkəm və emibarlı əllərdə olduğundan xəbər verir.

İkinci böyük bayram isə bizim Milli Ordumuzla bağlıdır. Ordumuzun 82-ji il dönümünü qeyd edirik. Bu əlaməmdar gün hər birimiz üçün çox əziz gündür, ona görə ki, bizim ordumuzun inkişafı və güjlənməsi bizim gələjəyimizin qarantıdır. «İqmisadiyyamı və ordusu güjlü olan dövləm güjlü olar və yenilməz» uzaqörənliklə Heydər Əliyevin dediyi bu sözlər bu gün öz məsdiqini mapır.

BU SAYIMIZDA

TƏBRİKLƏR	1
ƏNƏNƏYƏ ÇEVİRİLƏCƏK GÖRÜŞLƏR	2
MƏNİM TƏƏSÜRATLARIM	3
Новости Е А Г Е С Л.Алмурадовой	4
Л.Мамедова ПРИРОДНЫЕ КА- ТАКЛИЗМЫ	5
ANGC-nin növbəti iclası	6
XV Respublika Tələbə Konfransının qaliblərin çıxışlarının tezisləri	7
Q.Süleymanov «Елмә (əjrənməjə) жəһд ет, һэтта бунун үчүн Чинə кетмәк лазым кәләр-сә» Мухəммəd (с.ə.с)	8
ELAN	8

ƏNƏNƏYƏ ÇEVİRİLƏCƏK GÖRÜŞLƏR:

"Azneft" İstehsalat Birliyinin baş geoloqu, Azərbaycan Neftçi Geoloqlar Cəmiyyətinin (ANGC) rəhbər komitəsinin sədri A.Nərimanovun təşviqi ilə Neft və qaz yataqlarının işlənməsi şöbəsinin rəisi Ə.Useynov, Bülletenin redaktoru N.İsmayilzadə, redaktor müavini R.Zeynalova, ANGC

-nin katibi Sədaqət Əkbərova Bibiheybətneft NQÇİ-yə ezam olunmuş, orada çalışan gənc geoloqların iş şəraiti ilə yaxından tanış olmuşlar. Nümayəndə heyətinin

NQÇİ-nin baş geoloqu Ə.Abduev və geoloji şöbənin rəisi R.Vəliyev müşayət edirdi.

İlk növbədə nümayəndə heyəti 1 saylı neft qaz çıxarma sexində oldu. Xəzər dənizinin sahilində yerləşən sexin binası və həyəti səlhiqəli gərsənirdi. İçəriyə daxil olanda binanın təmirə ehtiyacı olduğu nəzərə çarpdı. Sexin böyük geoloqu I.Xəlilov ilə tapşırıqın

yerinə yetirilməsindən, iş şəraitindən danışıldı. NQÇİ-nin baş ge-

oloqu Ə.Abduev bu sexin qabalcıl sexlərdən biri olduğunu vurğulayaraq, burada çalışan neftçilərin əməyini yüksək qiymətləndirdi.

Sonra 5 saylı neft qaz çıxarma sexində oldu. Bu sex yeni yaradıldığından yeni bina inşa edilmiş ətrafı səlhiqə sahmanına salınmışdır. Sexin böyük geoloqu Nemət Həsənovla onun geniş, işıqlı

otağında görüş keçirildi. Ə.Useynov plan-tapşırıqların necə yerinə yetirilməsini soruşdu və karotaj

diaqramlarının interpretasiyasından bəzi məsələlərə toxunaraq çox dəyərli məsləhətlər də verdi.

Nümayəndə heyəti daha sonra 2 saylı neft qaz çıxarma sexində oldu. Bu sexin binası çox pis

vəziyyət də idi. Böyük geoloq Talışov Oqtay iş şəraitinin pis

olmasından şikayətlənərək elmentar iş şəraitinin olmadığını, lakin

buna baxmayaraq plan-tapşırıqların vaxtında yerinə

yetirilməsini bildirdi. Baş geoloq Ə.Abduev yeni binanın layihəsmeta sənədlərinin hazır olmasından və yaxın vaxtlarda inşasına başlanacağını bildirdi.

Nəhayət, nümayəndə heyəti Elmi-Texniki və İstehsalat İşləri sexində oldu. Yeni istifadəyə verilmiş bina səlhiqə səhmanlığı ilə

seçildi. Orada sexin rəis müavini Nazilə Məmmədova müşayət edirdi. Su, neft tədqiqatları laboratoriyasında elmi tədqiqat işlərini aparmaq üçün müxtəlif çeşidli avadanlıqlar nəzərə çarpırdı.

Söhbət əsnasında bütün bunlara baxmayaraq, bəzi avadanlıqların

olmaması üzündən təcrübələrin aparılmasında çətinliklərin olması

müəyyən olundu. Sonra işlənmə şəbəsində oldular, geoloqlar Sevinc Axundova və Zümrüd Bay-

ramova gündəlik tapşırıqların yerinə yetirilməsilə məşğul idilər. Baş geoloq ETİİ-nin fəaliyyətinin fəallaşdırılması üçün lazım olan

avadanlıqların siyahısının tərtib olunmasını bildirdi.

Səfərin sonunda baş geoloq Ə.Abduev "Azneft" İB-nin baş geoloqu, ANGÇ-nin rəhbər komitəsinin sədri A.Nərimanova öz minnətdarlığını bildirdi və belə görüşlərin gələcəkdə tez-tez olmasını arzuladı.

P.S. Bibiheybət neft yatağı Abşeron yarımadasının cənub-qərbində, dəniz kənarı sahələrdə, Bakı şəhərindən cənub-qərbdə 2 km məsafədə yerləşir. Yatağın cənub-şərq hissəsi şimalda Bayıl burnuna, arasındakı dəniz sahəsinə düşür.

Sənaye əhəmiyyətli işlənməyə 1873-cü ildə başlanılmışdır. Lakin neft hasilatı haqqında ilk yazılı məlumatlar XVIII əsrin ikinci yarısında, daha dəqiq desək 1771-ci ildə Bakıya gəlmiş akademik S.Qmelinin yatağın quyularına aid verdiyi məlumatlarda öz əksini tapmışdır.

Redaksiya heyəti

MƏNİM TƏƏSÜRATLARIM

Iyun ayının əvvəlində istehsalat zəruriyyəti ilə əlaqədar mən və layların

tədqiqi və təsir üsullarının tətbiqi şəbəsinin geoloqu Kazimov Rəcəb 28 May NQÇİ-nin 8 sayılı özülnə ezam olunduq. Bu mənim dənizə ilk səfərim olduğundan bir qədər həyəcan keşirirdim. Vertolyotun bir qədər gecikməsi həyəcanımı bir qədər də artırmışdı. Budur vertolyot meydançaya enir və biz yeyin addımlarla ona yaxınlaşaraq salona daxil olururuq. Qoruyucu ciletləri əynimizdə bərkidirik və vertolyot qalxaraq Çilov adasına istiqamət götürür.

İlmunatordan baxanda bu ada ələ bil ki, vərəqin üzərinə salınmış ləkəyə bənzəyir. Aşağı enirik, ağac örtüyü demək olar ki, yox dərəcəsidir, amma idman kompleksi öz gözəlliyi ilə buranı bir qədər canlandırır. Qapı açılır sərnəşinlərdən bir neçəsi düşür və

İçəri NQÇİ-nin işlənmə şəbəsinin rəis müavini Qurban İmanov və Eimil-Tədqiqat və İstehsalat Sexinin rəisi Daşqın

Məmmədov daxil olurlar və biz bir-birimizi salamlayırıq. Vertolyot yenidən yuxarı qalxaraq özüllərə tərəf istiqamət götürür. Dənizin güzgü kimi səthindən günəş şüalarının əksi gözlərimi qamaşdırsa da mən ilmunatordan gözümü çəkmirdim. Nəhayət, biz əfsanəvi Neft Daşlarının üzərindən uçuruq. Xəzərin qoynunda olan bu məcüzəni quş uçuşu hündürlüyündən öz gözlərimlə görmək, məndə izah olunmaz xoş təəsürat yaratdı. Burada tikilən çoxmərtəbəli yeni binalar, idman meydançası, ağaclar, asfalt yollar, gümüşü borular və separatorlar, estakadalar və onların üzərində qurulan buruqlar və s. gördükdə dünyanın 7 möcüzəsi yox 8 möcüzəsinin olduğu qənaətə gəlirsən.

Yarım saatdan sonra biz əvvəlcə 12-ci özüllə, oradan 14-cü özüllə, sonra 10-cu özüllə və sonda 8-ci özüllə enirik. Ayağa durub meydançaya düşdük və bir anda dənizin böyüklüylü

gözümü qaraltdı. Tez özümü ələ (ardı 6-cı səhifədə)

*Лейла Алимурадова,
геолог отдела оценки и учета нефтегазовых месторождений ПО «Азнефть»,
секретарь локального общества EAGE Azerbaijan*

Новости EAGE

Издательская деятельность EAGE

Как уже было отмечено EAGE ежемесячно издает ряд журналов, такие как *First Break*, *Geophysical Prospecting*, *Petroleum Geoscience* и другие.

First Break является основным журналом ассоциации, в нем публикуются избранные технические статьи, а также новости индустрии, новости сообщества EAGE.

В последнем номере журнала были освещены такие проблемы как:

- создание скоростной модели по миграции на основе решения волнового уравнения;
- создание скоростной модели глубинной миграции с построением изображения на основе решения волнового уравнения;
- полно-азимутальное моделирование и испытание в полевых условиях на месторождении Heidrun.

Подробно изучить *First Break* и другие журналы можно на сайте fb.eage.org.

Существует онлайн база публикаций

EAGE - EarthDoc (www.earthdoc.org).

С момента запуска EarthDoc в марте 2007 года, база постоянно пополняется. В данный момент она содержит более 18 тысяч статей. С помощью этого сайта члены EAGE могут обращаться к тезисам публикаций и материалам, представленным на конференциях, начиная с 1982 г. Тезисы с конференций EAGE всегда помещаются в базу за две недели до начала мероприятия. Члены EAGE имеют свободный доступ к EarthDoc, для остальных доступ осуществляется по подписке.

Существуют локальные компании EAGE, которые занимаются издательством научной литературы. Например компания "EAGE Геомодель" считает одной из стратегических задач своей деятельности помощь ведущим ученым по изданию и дистрибуции учебных пособий и книг по геологии и геофизике.

Ниже приведены некоторые примеры:

"Площадное заводнение нефтяных месторождений"

Автор: *Фазлыев Р.Т.*

Рассмотрены вопросы теории и практики применения рассредоточенного заводнения нефтяных месторождений - площадного, избирательного, очагового; причем главное внимание уделяется площадному заводнению. Приведены основные соотношения для гидродинамического расчета систем площадного заводнения, результаты исследования движения водонефтяного контакта, методика определения коэффициента охвата нефтяного пласта заводнением.

"Научные основы разработки нефтяных месторождений"

Автор: *Крылов А. П., Глоговский М. М., Мирчинк М. Ф. и др.*

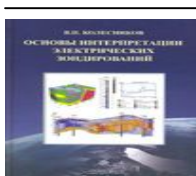
В книге дан критический обзор существовавших методов разработки пласта, изложены теоретические и практические основы разработки нефтяных месторождений с точки зрения геологии, гидродинамики и экономики; дан пример комплексного применения разработанного авторами метода

"Геологическое 3D моделирование"

Автор: *Закревский К.Е.*

Рассмотрены вопросы построения трехмерных компьютерных геологических моделей нефтяных и нефтегазовых месторождений. Описаны методические и технологические подходы к созданию моделей на различных этапах моделирования с учетом стадии изученности, объема и качества исходного геологического материала.

"Основы интерпретации электрических зондирований"

Автор: *Колесников В.П.*

В монографии приведены результаты теоретических и экспериментальных работ в области интерпретации электрических зондирований. Дано целостное представление о данной проблеме, начиная от фундаментальных уравнений электродинамики, способов расчета электрических полей для ряда базовых моделей сред, до практической реализации научных разработок в виде компьютерной технологии интерпретации результатов площадных наблюдений.

Лала Мамедова,

геолог отдела

«Исследование пластов и применение новых методов воздействия ПО «Азнефть»»

ПРИРОДНЫЕ КАТАКЛИЗМЫ — ВУЛКАНЫ

Что такое вулкан?

Вулкан — это отверстие в земной коре, через которое на поверхность с огромной силой выбрасывается огненная смесь газов, пара, пепла и наполовину расплавленной породы (лавы). Частицы пепла падают на землю, покрывая ее толстым слоем и спекаясь в легкий серый камень. За миллионы лет из слоев лавы формируются вулканические горы. Часто они весьма высоки и имеют форму конуса с кратером на вершине. Многие вулканы находятся на морском дне.

Огонь подземных недр

Вулканы образуются в сейсмически активных зонах земной коры. Земля заключена в твердую внешнюю оболочку,

или литосферу, состоящую из коры и твердого верхнего слоя мантии. Литосфера расколота на огромные блоки, или плиты.

Под давлением могучих подземных сил эти плиты непрерывно движутся. В одних местах их движение приводит к возникновению горных хребтов, в других края плит втягиваются в глубокие впадины. Это явление называется поддвигом, или субдукцией. Смещаясь, плиты то соединяются, то раскалываются, и зоны их стыков называются границами. Вот в этих наиболее слабых точках земной коры чаще всего и зарождаются вулканы. Под земной корой начинается мантия. На глубинах свыше 100 км находится астеносфера. Здесь царит такой жар, что многие породы плавятся. Эта полужидкая каменная масса (магма), содержащая воду и газы, собирается в очагах. Поскольку магма горячее и легче соседних с ней горных пород, она по мере подъема расплавляет их и образует вулканический канал. Захваченные в толще магмы газы, стремясь вырваться,

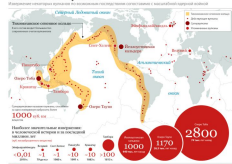
постепенно наращивают давление и, наконец, выталкивают ее на поверхность через слабые точки земной коры в виде лавы.

Горячие точки

Самые опасные вулканы в мире

По сравнению с вулканическими катастрофами прошлого извержение вулкана Эйяфьятлайокудль, которое началось 14 апреля 2010 г. в Исландии, может оказаться, по словам специалистов, незначительным.

Самые опасные вулканы

Извержения некоторых вулканов, которые происходили за историю человечества, по возможным последствиям сопоставимы с масштабной ядерной войной.

Эрта Але — базальтовый щитовой вулкан, с лавовым озером в кратере, расположен в кальдере размером 1.6 км x 0.7 км. Этот вулкан изолирован базальтовым щитом, шириной почти 50 километров и находится выше уровня моря на 600 метров. Постоянная активность вулкана продолжается с 1967 года. В кратере вулкана постоянно наблюдается лавовое озеро.

Периодически из него вытекают потоки лавы. В августе 2007 образовался новый лавовый поток.

Вулкан Даллол

Взрывной кратер — маар, последствия взрыва и фреатического извержения вулкана Даллол в 1926 году. Самый низкий из известных наземных вулканов — 45 метров под уровнем моря.

Жёлтый цвет — самородная сера, бурый — оксиды железа. Расположен в Северной Эфиопии, в одном из самых жарких мест планеты (среднегодовая температура — +34°С)

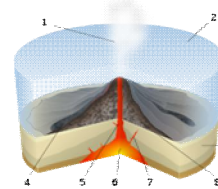
Последнее извержение которого произошло в 1926 году. Вулкан расположен ниже уровня моря.

Типы лавы

Температура лавы может достигать 1000°С, а скорость потока — 165 м/сек. Не все вулканы извергаются одинаково. Характер извержения определяется типами газов и количеством содержащейся в магме воды.

Гавайский, или щитовидный, тип вулкана отличается спокойным характером извержений. Из кратера изливается раскаленная докрасна

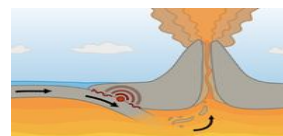
текущая лава. Содержащиеся в магме газы легко выходят наружу, выбрасывая огненные фонтаны лавовых комков. Этот тип извержения назван по имени двух гавайских вулканов — Мауна-Лоа и Килауэа. При каждом взрыве в

воздух взлетают горящие комки полужидкой лавы, которые бомбами падают на землю и скатываются по склонам, превращаясь в настоящий камнепад. Этот тип назван по имени итальянского вулкана Стромболи, который регулярно извергается, по сей день.

Вулканический тип

Итальянская гора Вулкано дала название гораздо более опасному типу извержения. Наиболее взрывоопасным считается плингианский тип. Именно к нему принадлежит одно из самых знаменитых извержений в мировой истории. Оно произошло в 79 году н.э., когда гора Везувий в Южной Италии разразилась могучим взрывом, похоронившим под слоем пепла города Помпеи и Геркуланум.

Чрезвычайно вязкая магма вулкана была перенасыщена газами, которые не находили выхода, что и привело к ужасным последствиям. Мощное газовое давление выстрелило магму из жерла вулкана, словно пушечное ядро.

Интересные факты

2010 г., 21 марта — вулкан **Эйяфьядлайокудль**, остров **Исландия**

XX век

1902 г., 8 мая — остров **Мартиника**, вулкан

Мон-Пеле

1902 г., 24 октября — Гватемала, вулкан

Санта-Мария

1911 г. 30 января — **Филиппины**, вулкан

Тааль

1931 г. 13-28 декабря, **Индонезия**, о. **Ява**,

вулкан **Мерапи**

1944 г. март, **Италия**, вулкан **Везувий**

1944 г. июнь, **Мексика**, вулкан **Парикутин**

1951 г. 21 января, **Новая Гвинея**, вулкан

Ламингтон

1956 г. 30 марта, СССР, **Полуостров Камчатка**,

вулкан **Безымянный**^[3]

1980 г. 18 мая, США, **штат Вашингтон**, вулкан

Сент-Хеленс

1982 г. 29 марта, **Мексика**, вулкан **Эль-Чичон**

1985 г. 14-16 ноября, **Колумбия**, вулкан **Невадо-дель-Руис**

1991 г. 10-15 июня, **Филиппины**, остров

Лусон, вулкан **Пинатубо**

1997 г. 30 июня, **Мексика**, вулкан **Попocateпелль**

2000 г. 14 марта, **Россия**, Камчатка, вулкан

Безымянный

2000 г. декабрь, **Мексика**, вулкан **Попocateпелль**

(əvvəli 3-cü səhifədə)

aldım yoldaşlarımla birlikdə trapla meydançadan platformaya düşürük. Burada bizi böyük geoloq Həsənov Emin qarşılayır və bizi platformanın rəisinin yanına aparır. Təlimata görə ora ezam olunun hər bir adam texniki təhlükəsizlik qaydaları haqqında məlumatlandırılmalıdır.

Qısa təlimatdan sonra böyük geoloq

bizə xəbər verdi ki, quyunun üzərinə gedək, indi orada birinci şablon buraxılacaq, lazım olan dərinliyə qədər enib enməməsi

müəyyənləşdikdən sonra manometer buraxılacaq. Nahara kimi şablon müvaffəqiyyətlə endirilib qaldırıldı.

Nahar üçün platformada ayrıca zal ayrılıb. Yeməxana həm gündüz işləyənlərə, həm də gecə işləyənlərə xidmət edir. Yeməxanaya gəldik. Mənim adaşım Namiq adlı gənc aşbaz bizə xidmət edirdi və stolun üstünə müxtəlif yeməkləri düzdükdən sonra şirin Şəki ləhcəsi ilə "nuş olsun" dedi. Evdəki kimi olmasa da, yemək keyfiyyətli idi.

Nahardan sonra manometri quyuya endirməyə başladılar. Bunun üçün xüsusi olaraq xaricdən avadanlıq da

alınıb. Manometrin quyuya endirilib qaldırılması çox vaxt aparır və biz fürsətdən istifadə edərək platforma ilə tanış olmaq üçün Eminə

müraciət etdik və o məmmuniyyətlə razı oldu. İlk əvvəl o xəbər verdi ki, platformada 22 quyu qazılıb istismara verilmiş, daha 2 quyu qazılması nəzərdə tutulur, ancaq onun üçün platformada əsaslı təmir işləri

aparılır. Doğrudanda biz orada bəzi qalın dəmir hissələrin çürüyüb sıradan çıxmasının şahidi olduq. 8 sayılı özül NQÇİ-də çox hasilatlı platformalardan biridir. Quyuların fontanla və kompressor üsulu ilə istismar olunur.

Daha sonra Emin platformanın 6 mərtəbəli olduğunu, 1-ci və 2-ci mərtəbənin istehsalat mərtəbəsi, qalan 4 mərtəbə isə yaşayış və idarəetmə üçün istifadə olunduğunu bildirdi. Axsama doğru işlər sona yetdi. Şam yeməyindən sonra bir qədər televizora baxdıq. Bizə gecələmək üçün qonaq otağında yer verdilər. Bu otağın pəncərəsindən dənizə baxanda qonşu platformalarda

yanan işıqlar və günün horizotda olması bütün rəssamları cəlb edəcək bir mənzərə yaranmışdı. Ölçü işləri quyunu saxlamadan 2

rejimdə aparıldı və bu işlər çox vaxt apardığından 2 gün orada qaldıq. Burada 28 May NQÇİ-nin Elmi-Tədqiqat və İstehsalat İşləri sexinin rəisi Daşqın Məmmədovun xüsusi rolunu qeyd etmək istəyirəm. O, 2 gün ərzində daima ölçü işlərini icra edən operatorların yanında duraraq onlara nəzarət edir və hətta lazım gələrsə kömək etməyə çalışırdı.

Ümumiyyətlə orada çalışan hər bir adamın neftçi sənətinin ən ağır, bununla yanaşı şərəfli əməyinin şahidi olduq. Vəzifəsindən, asılı olmayaraq istər platformanın rəisi, istərsə də müavini, geoloq, operator və ya işıqçı olsun-hamı fədakarcasına çalışırdılar. Sonda, fikirləşəndəki biz olduğumuz isti yaz havasından başqa soyuqlu-çovğunlu havalarda heç nəyə varmadan öz iş yerlərində bu çətinliklərə qəhrmancasına sinə gələrək vəzifə borclarını yerinə yetirirlər, bu adamlarla fəxr etməmək olmaz.

Namiq İsmayilzadə
Neft və qaz yataqlarının işlənməsi
şöbəsinin geoloqu

ANGC-nin növbəti iclası

May ayının 25-də «Azneft» İB akt zalında Azərbaycan Neftçi Geoloqları Cəmiyyətinin (ANGC) növbəti iclası keçirildi. Cəmiyyətin Rəhbər Komitəsinin sədri, «Azneft» İB-nin Baş geoloqu, geologiya-mineralolgiya elmləri doktoru Akif Nərimanov və ANGC-nin prezidenti geologiya-mineralolgiya elmləri doktoru Firudin Haçiyevin həmsədriyyəti ilə

keçirilən tədbirin gündəliyinə görə müzakirəyə iki məsələ çıx-

arılmışdı.

Birinci məsələ üzrə çıxış edən ANGC-nin tələbə koordinatoru Elşən Abdullayev 22 may 2010-çu

il tarixində Xəzər Universtitətinin əsas binasında ANGC-nin təşəbbüsü ilə keçirilən I Tələbə Formu haqqında ətraflı məlumat verdi. Sonda E.Abdullayev bütün konfrans iştirakçıları adından ANGC-nin rəhbər komitəsinin cədrisi A.Nərimanova bu konfransın

təşkil olunmasında və həyata keçirilməsində görünməmiş səylərə görə öz dərin minnətdarlıqlarını bildirdi.

İçləsin gündəliyində duran ikinci məsələ isə Şah dəniz yatağında qaz-su təmasının seysmik üsullarla müəyyənəşdirilməsi. Şah dəniz

yatağında quyuların planlaşdırılması və kollektor xüsusiyyətləri haqqında məruzə oldu. Bu mövzu üzrə Bp-Azərbaycan şirkətinin əməkdaşı Fərhad Sadıxovun

məzmunlu çıxışı dinlənilirdi. Məruzə böyük maraq doğurdu, çoxlu sayda çıxışlar oldu və suallara ətraflı cavablar verildi. Məruzəçinin

dinləyicilərin suallarına ətraflı cavab verməsi dinləyicilərlə məruzəçi arasında yüksək maraqlı elmi ab-hava yaratdı.

XV Respublika Tələbə Konfransının qaliblərin çıxışlarının tezisləri

MEHRİ-ORDUBAD DƏRİNLİK QIRILMASI ZONASINDA YERLƏŞƏN FAYDALI QAZINTI YATAQ VƏ TƏZAHÜRLƏRİNDƏ APARILMIŞ GEOLOJİ KƏŞFİYYAT İŞLƏRİNİN TƏHLİLİ

Bayramov Aydın, BDU, IV kurs, qrup 610.

Elmi rəhbər : dos. Zakir Məmmədov, Bakı Dövlət Universiteti

dəyişir. Filiz zonalarını dərinlikdə qiymətləndirmək məqsədi ilə təzahürdə 2-3 quyunun qazılması nəzərdə tutulur.

Şəlalə mis-porfir təzahürü Misdəğ-Şəlalə filiz zonasının cənub hissəsində, Mehri-Ordubad regional dərinlik qırılmasının şimal — şərq əyilmə zonasında yerləşir. Filizyerləşdirici struktur kimi əksər hallarda daykalarla mürəkkəbləşmiş şimal-şərq və qismən şimal-qərb istiqamətli intensiv çatlılığa məruz qalmış zonalar çıxış edir. Təzahür quyularla və ştolnyalarla öyrənilmişdir. Quyularda və ştolnyalarda misin miqdarı orta hesabla 0.3-0.7% təşkil edir.

Pyazbaşı qızıl yatağı Ordubad rayonu ərazisində yerləşir. Pəzməri kəndindən 4 km şimal-qərbdə, 1800-2700 metr hündürlükdədir. Əsas filiz mineralları pirit, xalkopirit, bornit, malaxit və sərbəst qızıldır. Filizlərdə qızılın miqdarı 1,0-1,9 q/t, mis 0,1-1,8 %-dir

Diaxçay mis-porfir yatağı Ordubad rayonunda, Nüs-Nüs kəndinin şimal-şərqində 1,5 km məsafədə, dəniz səviyyəsindən 2000 m hündürlükdə yerləşir. İki texnoloji filiz tipi, əsasən misi və molibdeni mə'lumdur. Ştokverk tipli filizlərdə (qalınlığı 70-100 m, 1500 m məsafədə izlənen) misin miqdarı 0,006- 2, 25%, molibden 0,01-0,31% və qalınlığı 2 m-dən 20 m -ə qədər olan şərq və cənub-şərq istiqamətlərində uzanan mis-molibden filizlərində molibden 0,01-0,27%, mis 0,01-0,85%-dir. Əsas filiz mineralları pirit, xalkopirit, molibden və misin törəmə minerallarıdır.

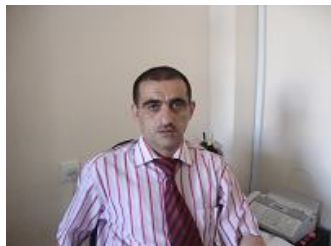
Beləliklə, Mehri-Ordubad dərinlik qırılması zonasında aparılmış geoloji-kəşfiyyat işlərinin nəticələrinə əsasən demək olar ki, yuxarıda sadalanan faydalı qazıntı yataqları və təzahürləri növbəti illərdə istismar oluna bilər.

Ordubad Kontrakt Sahəsinin Misdəğ, Ağyurd və Şəlalə təzahürlərində aparılacaq geoloji-kəşfiyyat işlərinin proqramlarına əsasən Misdəğ mis-porfir təzahüründə yerüstü sınaqlaşdırma və buruq-qazıma işləri həyata keçirilir. Təzahürlər Mehri-Ordubad qranitoid massivinin endokontakt zolağında, Ordubad regional qırılma zonası hüdudlarında yerləşir.

Misdəğ mis-porfir təzahürünün struktur mövqeyi submeridional istiqamətli Vənəndçay-Misdəğ qırılmasına aid olması ilə səciyyəlidir. Təzahürdə mis mineralaşmasına monsonitlərdə, qabbro-siyenitlərdə təşəkkül tapmış damar-zonalarda malaxit, azurit və qismən xalkopirit şəklində rast gəlinir. Mis-porfir filizləşməsi möhtəvi və damar tiplidir. Filizdə mis 0,002-2,0%, molibden 0,001-0,02% təşkil edir. Əsas filiz mineralları pirit, xalkopirit, azurit, kovellin kuprit, malaxit, az miqdarda molibdenitdir.

Ağyurd qızıl təzahürü iki iri tektonik strukturun - Mehri-Ordubad və Vənəndçay-Misdəğ dərinlik qırılmalarının qovuşuğunda yerləşir. Yan süxurlar Mehri-Ordubad batolitinin qranodioritlərindən ibarətdir. Təzahürdə olan çoxlu filizləşmə zonasından yalnız bir neçəsi daha yaxşı öyrənilmişdir. Filizlərdə qızılın miqdarı 0,4-11,6 q/t, mis 0,04-1,4%, molibden 0,03-0,09% arasında

«Елмә (өжрәнмәжә) жәһд ет, һәттә бунун үчүн Чинә кетмәк лазым

Исламда елмә вә алимләрә чох жүксәк гижмәт верилир. Она көрә дә, Мухәммәд-Мустафа (с.ә.с) елм адамлары һаггында өз фикрини билдирәкән, онлары сәмада сәпәләнмиш улдузлара бәнзәтмишдир: «Һәгигәтән дә, јер үзүндәки елм адамлары, дәрјалардан вә гурудан гаранлыглары гован сәмадакы улдузлар кимидир. Әкәр онлар сөнәрсә, јенижә јол тапмыш кимсәләр јенидән јолуну итирә биләрләр».

Тәсадүфи дејил ки, елмә саһиб олан инсанлары вә үмумијјәтлә, савадлы олмаг истәјәнләри вә бу јолда мүбаризлик нүмајыш етдирәнләри ислам Пејғәмбәри жәннәт бағларыны кәзиб-долашанлара, елмин өзүнү жәннәт бағларына бәнзәтмишдир. Јери кәлмишкән, жәннәт бағлары һаггында... Гурани-

вә Најм (Саффәт сурәси, 40-44-жү ајәләр) адлы 4 бағ һаггында сәһбәт ачылыр. Онлардан ән жүксәкдә оланы Фирдоус бағлары һесаб едилир ки, ондан јухарыда јалныз Әрши-Әла дајаныр. Алимләр мәһз Фирдоус бағларынын сакинләри һесаб едилир.

Мараглыдыр ки, бир чох әрәб хәлифәләри елми әлјазмалар вә китаблара чох һәссас јанашмыш, һәр биринин шәхси китабханасы олмушдур, мәсәлән хәлифә әл-Мәмун Бизанс императорлуғу илә сүлһ мүгавиләси бағлајаркән, она һәдијјә кими Константинопол шәһәринин ән бөјүк китабханасы тәгдим едилмишдир.

Инсанларын бир шәхсијјәт кими формалашмасында Мәһәммәд пејғәмбәр (с.) илк өнжә валидејнләрин, сонра исә алимләрин ролуну хүсусилә вурғуламыш вә гејд етмишдир ки, аталар вә аналар евладларыны бу дүнјанын аловундан, алимләрсә жаһилликдән (бүтүн аловлардан, мәнәви тәнәзүлдән) горујурлар.

Гејд етмәк јеринә дүшәрди ки, гурани-Кәримдә тәгрибән 20 ајәдә елм һаггында сәһбәт

Бурада елм кәлмәси «әл-илм» 782 дәфә, бу сөзүн синоними олан әл-мәрифә (билик) исә 29 дәфә ишләдилмишдир.

Алим кәлмәси артиклсыз формада 67 дәфә, «һәр шеји билән» анламында 26 дәфә, «нәји исә билән вә ја билижи» ифадәси гисминдә 34 дәфә ишләдилмишдир.

XX әсрин сону XXI әсрин илк илләриндә Гуран тәдгигатчылары (Јусиф Муравиа) белә бир нәтижә кәлмишләр ки, Гуран мәтниндә 61 ајәдә ријазјат, 64 ајәдә физика, 5 ајәдә нүвә физикасы, 62 ајәдә исә нисбилик нәзәријјәсиндән сәһбәт ачылмышдыр.

Ислам Пејғәмбәри елмин өјрәнилмәсинин мурәккәб бир просес олуб, узун илләр әрзиндә жидди зәһмәт, системли јанашма, јарадыжылыг тәхәјјүлү, сағлам дүшүнжә тәләб етдијини дәфәләрлә вурғуламышдыр. Мәһз она көрә дә онун «Елмә (өјрәнмәжә) жәһд ет, һәттә бунун үчүн Чинә кетмәк белә лазым кәләрсә» кәламы демәк олар ки, дүнјада бир чох халгларда зәрби-мәсәлә чеврилмишдир.

ELAN

Июн айının 30-да, saat 16⁰⁰ da “Neftqazemitədqiqatlayihə” İnstitutunda Azərbaycan Neftçi Geoloqlar Cəmiyyətinin növbəti iclası keçiriləcəkdir. ВР-nin əməkdaşı geofizik Həsən Əsgərov “Azəri-Çıraq-Günəşli yataqlarında ehtiyatların seysmik monitorinqi” adlı məruzə ilə və professor P.Рустамов “Термодинамические аномалии зон нефтегазоаккумуляций Южно-Каспийского бассейна” adlı məruzə ilə çıxış edəcəklər.

Materialı tərtib edənlər:

Namiq İsmayilzadə
(redaktor)

Rəhimə Zeynalova
(redaktor müavini)

Сәдагәт Әкбәрова
Лејла Әлимурадова
Лалә Мәммәдова
Илһамә Аббасова

Үнван:

Аға Неумәтулла күч, 39
«Азнефт» ИБ
Кеолочи хидмәт

Тел: + 994 012 5211268
Факс: + 994 012 5211269

Е-маил:

bulleten.angc@gmail.com